

ШВЕЙЦАРСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПРОЕКТ «ПІДТРИМКА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ» DESPRO

Планування міжмуніципальної системи інтегрованого поводження з твердими побутовими відходами

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

КИЇВ – 2017

1. Методологія планування

Процес планування спирався на три методологічні підходи:

1. Інтегроване поводження з ТПВ
2. Покрокова процедура планування
3. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво)

Три зазначені вище методологічні підходи – це інструменти, які формують структуру процесу планування та подальшої реалізації плану (інтегроване поводження з ТПВ), закладають організаційну основу цих процесів (міжмуніципальне співробітництво) та надають методичні вказівки для процесу планування як такого (покрокова процедура). Детальну характеристику кожного з компонентів буде надано нижче.

1.1. Інтегроване поводження з ТПВ: змістовна основа планування

Переважає більшість органів місцевого самоврядування наразі розглядають поводження з ТПВ лише як завдання очищення населеного пункту від сміття («Чисте село – обличчя місцевої влади»).

А що трапляється з відходами після вивезення (якщо взагалі система збирання та вивезення відходів існує) – їх хвилює мало. Та й частіше за все відходи викидають на екологічно небезпечні сміттєзвалища. Тобто заради збереження «власного обличчя» органи місцевого самоврядування нехтують екологічною безпекою. Водночас тарифи на вивезення відходів (знову-таки, якщо взагалі вони встанов-

лені) зазвичай нижче витрат. Відповідно економічності сталості система поводження з ТПВ не має. Така ситуація свідчить про те, що збереження «соціального обличчя» вважають більш важливим, ніж економічну ефективність галузі.

Але ця усталена практика дій місцевого самоврядування вже не спрацює. Вимоги законодавства посилюються, контролюючі органи більш жорстко від-

слідкують порушення закону, громада вимагає закрити небезпечні звалища, місцеві бюджети більше не в змозі дотувати низькі тарифи. Важливим стає врахування всіх ключових компонентів та ланок, що є основою поводження з ТПВ.

Саме тому в якості стратегічного спрямування щодо покращення ситуації з поводженням із ТПВ у Тульчинському цільовому регіоні було обрано інтегрований підхід до поводження з ТПВ. Цей інструмент розроблено в 1980-х роках голландською недержавною організацією WASTE спільно з її партнерськими організаціями¹. Цю методологію було успішно застосовано в багатьох країнах.

Поняття «інтегрований» відображає принцип, який закладено у цей інструмент,

– поводження з відходами складається з різноманітних дій, якими передбачено також і запобігання утворенню відходів та їх утилізація (ресайклінг, компостування), а управління здійснюється різними зацікавленими сторонами на різних рівнях. Також поняття «інтегрований» має відношення до зв'язків між елементами системи та передбачає, що не тільки технічні, але і юридичні, інституційні та економічні зв'язки необхідні для роботи системи.

Інтегроване поводження з ТПВ складається з трьох компонентів: учасників (зацікавлених сторін), елементів (ланок) системи та аспектів стійкості (Рис. 1). Необхідно підкреслити рівновагу трьох вимірів, ланцюг технічних елементів є лише одним із них.

Рис. 1. Модель інтегрованого поводження з ТПВ

¹ Scheinberg, A. Closing the Circle: Bringing Integrated Sustainable Waste Management Home. – VNG International, 2008. – 89 p.

Перший вимір (зацікавлені сторони) складається з різних учасників, що мають відношення до поводження з відходами. Окремо, наприклад, виділено навіть неформальний приватний сектор. Так, сьогодні в Україні в системі поводження з ТПВ фактично присутні особи, що здійснюють вибір вторинної сировини з контейнерів та на звалищах, так само як і є підприємці, що неофіційно купують відібрану вторинну сировину. І не зважати на існування цього сектора було б неправильним з точки зору усієї системи.

Другий вимір (елементи системи поводження з ТПВ) складається з технічних компонентів системи поводження з відходами. Верхній рядок (Рис. 1) відображає компоненти більш традиційного ланцюга життєвого циклу відходів. Нижній же

– компоненти, що з'являються в процесі модернізації галузі (див. Рис. 2), зокрема й перетворення відходів у товар.

Третій вимір (аспекти стійкості) відображає параметри стійкості системи поводження з ТПВ, її здатність стабільно існувати протягом невизначеного часу.

Складником інтегрованого підходу є також ієрархія шляхів поводження з відходами (Рис. 2). Саме принцип ієрархії формує сьогодні основу політики поводження з відходами в ЄС. Перший, найбільш бажаний, шлях поводження з відходами – запобігати або зменшувати їх утворення. Якщо це повною мірою не вдається (а саме так це частіше й буває), використовують другий рівень ієрархії – повторне використання (що доцільно, наприклад, для скляних виробів) або ре-

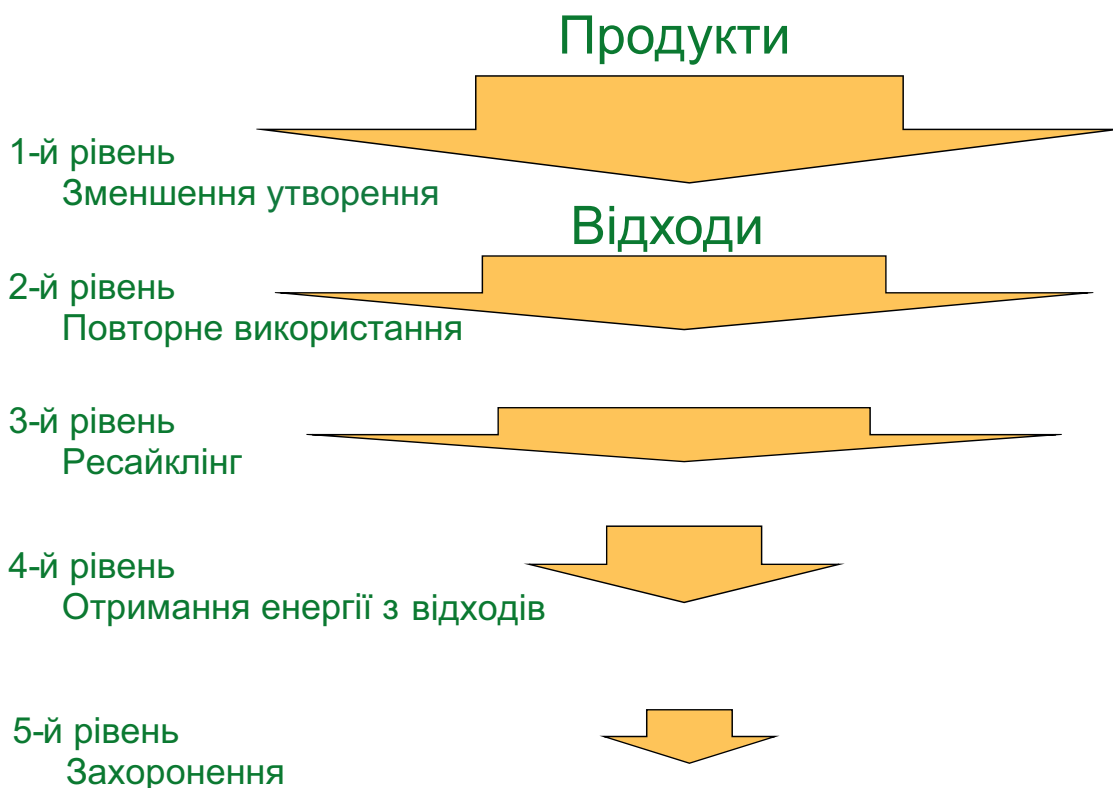

Рис. 2. Ієрархія шляхів поводження з відходами

сайклінг (переробка на нові вироби, що доцільно для виробів із пластику, паперу, металу; рівень ресайклінгу, наприклад, паперу в Швейцарії в 2009 році сягав 82%).

Те, що залишається після повторного використання та ресайклінгу, потрапляє на третій, найменш бажаний, рівень ієрархії – захоронення на екологічно безпечних санітарних полігонах або використовується для отримання енергії (наприклад, спалювання). Але ера захоронення завершується. У Швейцарії, наприклад, із 2000 року відмовились від захоронення відходів на полігонах. Відходи, що не потрапили до циклу повторного використання або ресайклінгу, підлягають спалюванню. Виняток складають лише інертні відходи, наприклад, будівельні. В Україні з 2018 року буде заборонено захоронення на полігонах відходів, які підлягають переробці. Щодо розміщення відходів на відкритих звалищах, то такий спосіб – поза межами закону, тому взагалі не розглядається як рівень ієрархії.

Ще один складник інтеграції – дуалістичний підхід до проблеми поводження з відходами. З одного боку, поводження з ТПВ – це публічна послуга. Історично поводження з відходами розглядалось як видалення непотребу від місця його утворення у інше, зазвичай віддалене місце. Відповідно традиційно цим займався публічний сектор – різноманітні комунальні підприємства та служби.

Процес модернізації поводження з відходами, спричинений екологічною кризою та більш жорсткими вимогами до охорони довкілля, стимулює розглядати цей сегмент діяльності у комплексі, а не лише як видалення відходів. Так виникає другий бік поводження з відхода-

Значну частину зазначених способів модернізації циклу поводження з відходами відображено у національному законодавстві.

Закон України «Про відходи» (№187/98-ВР від 5.03.1998):

Стаття 5. «Основні принципи і напрями державної політики у сфері поводження з відходами» містить такі положення:

- зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності;
- сприяння максимально можливій утилізації відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсно-цінних відходів;
- забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають утилізації, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів поводження з відходами.

ми – можливість отримання товару. Коли, наприклад, модернізація «піднімає» вартість захоронення (експлуатація екологічно безпечного полігона потребує значних коштів на відміну від звалища), місцеві органи влади починають виявляти інтерес до ресайклінгу та компостування щоб зменшити обсяги захоронення та отримати додаткові кошти на поводження з відходами. На це реагує приватний сектор, і дві сторони починають йти назустріч одна одній. Отже, модернізація стимулює процес інтеграції публічних послуг та перетворення відходів у товар. Іншими словами, окремі види відходів запускаються у нові цикли (Рис. 3, 4). Поступово це відбувається і в Україні.

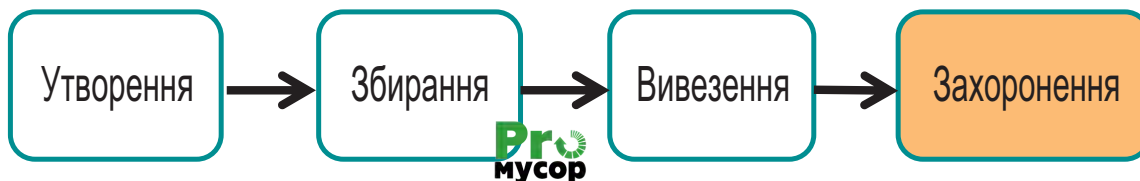

Рис. 3. Простий цикл поводження з відходами
[Увесь обсяг відходів потрапляє на полігон]

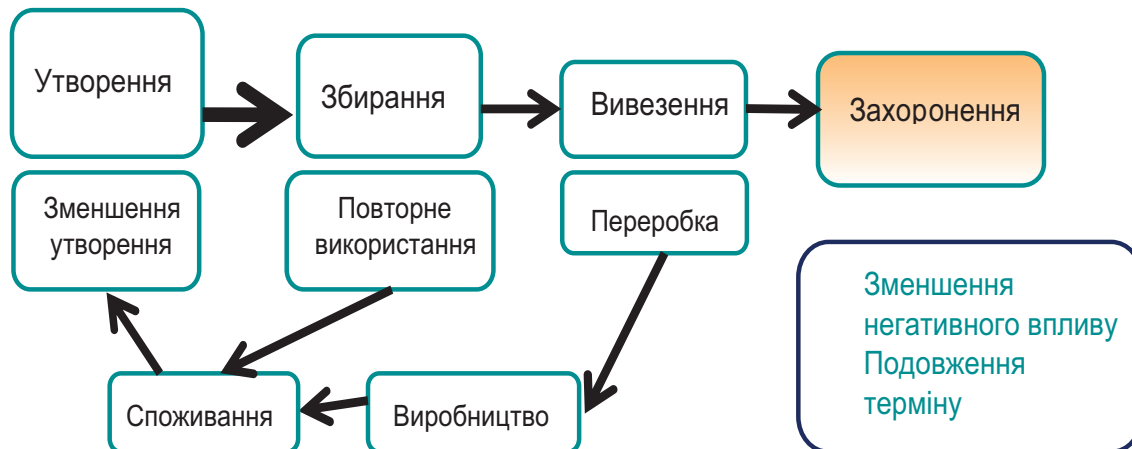

Рис. 4. Модернізований цикл поводження з відходами
[За рахунок зменшення утворення, повторного використання або переробки на полігон потрапляє значно менший обсяг відходів]

1.2. Співробітництво територіальних громад: організаційна основа

Упоратися із запровадженням інтегрованого поводження з ТПВ одна невелика громада не в змозі.

Створення полігону на території малих міст (а сьогодні часто і на території середніх та великих міст) можливо не завжди: немає вільної площі на достатній відстані від житлової забудови. Тому нерідко полігони створюють на території сусідньої сільської громади, яка на цьому полігоні теж розміщує свої відходи якщо, звичайно, в неї організовано систему збирання та вивезення ТПВ (Рис. 5). Однак навіть за іс-

нування такої системи частина мешканців та викидає їх за околицю в найближчий яр, створюючи стихійні звалища. В інших сусідніх громадах організованої системи поводження з ТПВ може не існувати зовсім, тому всі утворювані відходи потрапляють саме на стихійні звалища. Фактично сьогодні поблизу кожного села в Україні можна побачити 1-2 стихійні звалища.

Рис. 5. Приклад сучасної ситуації організації поводження з ТПВ у сусідніх громадах

Характерною рисою подібної «базової» ситуації є негативний вплив на навколишнє середовище, невідповідність вимогам щодо поводження з ТПВ, низь-

кий рівень формальної міжмуніципальної координації з поводження з твердими побутовими відходами, часто низький рівень покриття витрат від тарифів.

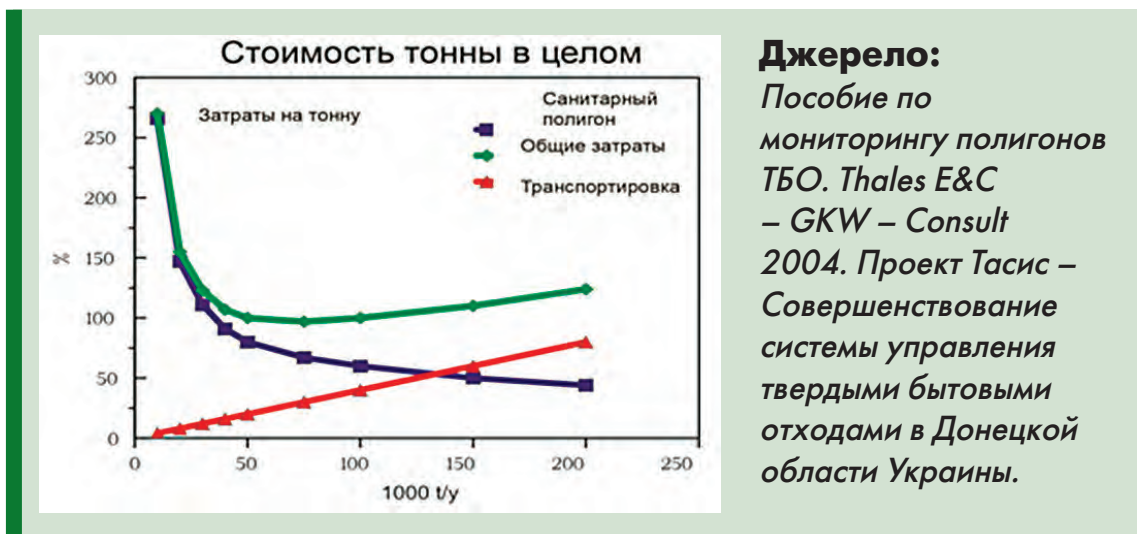
Але головна перешкода створення повного циклу поводження з ТПВ – це значна вартість первинних інвестицій та операційні витрати. Одна невелика громада не має достатньо коштів, щоб первинно інвестувати в створення цілої системи. Водночас економічна ефективність підтримання діяльності системи (операційні витрати) можлива лише при достатній кількості відходів.

Приклад

Найменша потужність ефективної стаціонарної сміттесортувальної лінії – 20-30 тис. тонн на рік.

Оптимальні потужності санітарного полігона – захоронення від 50 до 100 тис. тонн відходів на рік. Це відповідає охопленню приблизно від 150 до 300 000 тис. осіб.

Відносну залежність витрат (у %) на утримання полігона, транспортування відходів та сумарних витрат від потужності полігона подано на графіках, представлених нижче.

Джерело:

Пособие по мониторингу полигонов ТБО. Thales E&C – GKW – Consult 2004. Проект Тасис – Совершенствование системы управления твердыми бытовыми отходами в Донецкой области Украины.

Якщо кількість мешканців громади 5 тисяч, вони продукують за рік приблизно 1,5 тис. тонн відходів. Ні фінансові ресурси такої громади, ні кількість відходів не дозволяють створити економічно ефективну систему поводження з ТПВ. Тому єдиний вихід у такій ситуації – об'єднання зусиль та ресурсів сусідніх громад, що можливо шляхом співробітництва територіальних громад.

До 2014 року правові основи для запровадження міжмуніципального співробітництва обмежувались окремими положеннями Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (№280/97-ВР від 21.05.1997 р.). Проте на практиці часто бракувало досвіду використання цих положень. До того ж важливі процедурні питання у запровадженні співробітництва територіальних громад не було розроблено та затверджено.

Прийняття Закону України «Про співробітництво територіальних громад» (№1508-VII від 17.06.2014 р.) створило давно очікувані правила гри такого співробітництва. Цей документ дав визначення терміну «співробітництво територіальних громад» як відносинам між

громадами з такими характеристиками:

- мета – забезпечення розвитку території та підвищення якості надання послуг на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання повноважень органами місцевого самоврядування (ОМС);
- кількість суб'єктів співробітництва – дві або більше громад;
- формальна основа взаємодії – договір,
- форми співробітництва – п'ять форм, визначених законом (див. нижче).

Також Закон «Про співробітництво територіальних громад» визначив принципи співробітництва, серед яких законність, добровільність, взаємна вигода, прозорість та відкритість, рівноправність та взаємна відповідальність учасників. Зазначимо, що громади, які вирішили співпрацювати, мають рівні права та рівну відповідальність.

Суб'єктами співробітництва є територіальні громади сіл, селищ, міст, які здійснюють співробітництво через відповідні ради. Сфера співробітництва охоплює спільні інтереси громад у межах повноважень відповідних ОМС. До сфери спільних інтересів віднесено і житлово-комунальне господарство. Відповідно це охоплює і сферу поводження з відходами.

Що стосується конкретних завдань, то найбільш повно, на нашу думку, зміст відповідальності органів місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами викладено в іншому нормативному акті – Законі України «Про відходи».

Законом «Про співробітництво територіальних громад» визначено п'ять форм співробітництва, спільними характеристиками яких є:

- 1) укладання договору між суб'єктами співробітництва;
- 2) фінансування усіма суб'єктами співробітництва відповідних видатків.

За винятком співробітництва у формі реалізації спільного проекту започаткування співробітництва повинно відбуватися за спеціальною процедурою, встановленою законом.

Розглянемо можливість використання кожної з форм співробітництва для реалізації мети поводження з ТПВ.

1. Форма: Делегування виконання завдань

Зміст: Суб'єкти співробітництва делегують комусь одному із них виконання власних повноважень. Тобто, ґрунтуючись на укладеному договорі про співробітництво, одна чи кілька громад передають іншій громаді власні повноваження для виконання упродовж певного часу завдань із передачею відповідних ресурсів.

Можливості використання для цілей поводження з ТПВ: Громада, що не має власних ресурсів для організації системи поводження з ТПВ, може делегувати цю функцію іншій громаді, яка за фактом такі ресурси має. Наприклад, сільська громада у такий спосіб може організувати надання послуги поводження з ТПВ силами комунального підприємства сусідньої громади, наприклад, районного центру.

Сільська громада передає місту кошти для розширення системи, скажімо, на придбання нового сміттєвоза, контейнерів, створення майданчиків для їх розміщення тощо. Зацікавленість громади, яка делегує повноваження, може полягати у тому, що, навіть виділяючи певні ресурси на організацію послуги іншій громаді, обсяг цих ресурсів буде меншим, ніж якщо б ця громада організовувала послугу самостійно.

Характерні риси: Організація послуги матиме свої особливості. Так, місцева рада, що делегує повноваження, не буде виконувати жодних функцій, пов'язаних із організацією послуги як такої. Тобто і вибір виконавця послуги, і встановлення тарифу будуть функціями ради, що прийняла на себе виконання повноваження. Рада, що делегувала повноваження, не укладатиме договір на організацію послуги, який зазвичай місцева рада укладає з надавачем послуги. Рада, що прийняла повноваження, буде організовувати надання послуги у той спосіб, яким вирішить сама. Наприклад, якщо у цій раді є комунальне підприємство – надавач послуги, то найімовірніше це саме підприємство розширить територію діяльності на територію сусідньої ради. Виходячи із аналізу законодавства, якщо надавач послуги буде той самий, то й тарифи для «нової» громади будуть такими самими, як і в громаді, що прийняла повноваження. Тариф може бути й інший, якщо громада, що прийняла повноваження, за конкурсом обере іншого надавача для «нової» громади.

2. Форма: **Реалізація спільного проекту**

Зміст: Координація діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів із метою спільного здійснення відповідних заходів.

Можливості використання для цілей поводження з ТПВ: Ця форма, на нашу думку, ідеально підходить для узгодження цілей політики у сфері поводження з відходами, спільного планування. Планування міжмуніципальної системи поводження з ТПВ якраз і є прикладом реалізації спільного проекту.

Характерні риси: Особливість цієї форми полягає у тому, що ресурси суб'єктів співробітництва не об'єднуються. Хоча громади співпрацюють для досягнення спільної мети, і відповідно кожна з них несе пов'язані з цим витрати. У ході планування у будь-якому випадку будуть витрати, і громади домовляються про розподіл цих витрат. Наприклад, одна громада може надавати приміщення та необхідні технічні засоби для проведення семінарів та засідань робочої групи й керівного комітету. Друга – може оплатити витрати з дослідження морфологічного складу відходів, третя – надрукувати анкети для опитування населення і т. ін.

3. Форма: **Спільне фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів**

На нашу думку, ця форма є однією із найперспективніших для використання при організації поводження з ТПВ, тому на її аналізі варто зупинитися детальніше.

Зміст: Суб'єкти співробітництва беруть фінансову участь у забезпеченні діяльності підприємства (установи чи організа-

ції) або створенні чи експлуатації об'єкта інфраструктури. Підприємство чи об'єкт належить одній із громад, але вигоди від його діяльності чи експлуатації отримують усі суб'єкти співробітництва.

Можливості використання для цілей поводження з ТПВ: Коли можуть виникнути передумови для застосування цієї форми співробітництва і чи можуть вони виникнути взагалі? Адже логіка законодавства про відходи свідчить про те, що громада за конкурсом обирає виконавця послуги на своїй території. Виконавець, у свою чергу, має продемонструвати спроможності надавати таку послугу, у тому числі технічні. Якщо є в тому необхідність – здійснити необхідні інвестиції, а потім повертати їх (разом з покриттям операційних витрат) із тарифу. І не важливо, чи це КП, чи приватне підприємство.

Але логіка закону, на думку авторів, не завжди спрацьовує на практиці. Уявімо, що конкурс оголошується, але спроможного виконавця так і не вдається обрати. Що робити громаді? Продовжувати існувати без послуги чи спробувати її організувати іншим способом? Якщо у сусідній громаді є КП, яке надає подібну послугу, то чому не спробувати залучити це підприємство? Проте воно не брало участі у конкурсі, тому що його наявні потужності не враховують розширення послуги на інші громади. І громада-власник КП не має ні наміру, ні, власне, коштів, аби одноосібно фінансувати розширення послуги їхнього КП на територію інших громад.

Така ситуація, на думку авторів, і може бути передумовою виникнення співробітництва у формі спільного фінансування КП. Ця форма, як і делегування повноважень, дозволяє одній громаді організувати на своїй території послугу поводження з ТПВ технічними ресурсами іншої

громади. Проте різниця із делегуванням повноважень полягає у тому, що спільне фінансування залишає виконання управлінських функцій стосовно організації послуги за громадою, зацікавленою в її отриманні.

Характерні риси: Сенс спільного фінансування комунального підприємства, що належить одній із громад, полягає у залученні цього підприємства іншою (іншими) громадою для надання послуги.

Потенційно спільне фінансування могло б спрямовуватися на такі цілі:

1) Фінансування інвестицій, необхідних для розширення системи.

За ситуації, коли інвестиції є передумовою розширення системи, логічно, якщо громади-учасниці будуть солідарно до них долучатися. Наприклад: придбання нового автомобіля, контейнерів, іншого обладнання, без чого розширена система не може ефективно працювати.

2) Покриття втрат КП від господарської діяльності, пов'язаної із наданням послуги.

Ефективно система буде працювати тоді, коли досягаються показники охоплення споживачів послугою. При умові, що споживачі за послугу платять. Проте існує багато прикладів, коли домогосподарства з тих чи інших причин не бажають укладати договори та, відповідно, сплачувати за послугу. Засоби ж правового примусу по відношенню до споживачів є обмеженими. У той же час такі домогосподарства все рівно викидають сміття, це сміття десь накопичується і рано чи пізно виконавець його збирає, вивозить і захороняє.

Існує практика, коли місцеві ради-власники КП субсидують свої комунальні підприємства, зокрема покриваючи такі фінансові «розриви». Прямо це робити

заборонено законом, проте існує спосіб, який дозволяє це робити через місцеві програми. Проте якщо у системі «місцева рада-власник КП – КП» такий спосіб і можна використовувати, навряд чи це буде можливим для коштів інших місцевих рад. Як висновок зазначаємо, що можливості для покриття втрат КП від господарської діяльності при співробітництві громад є обмеженими.

3) Покриття різниці у тарифі.

Це відомий спосіб балансування між витратами на послугу та спроможністю споживачів платити економічно обґрунтований тариф. Інша річ, що ця можливість виникає при плануванні таких додатків у відповідних бюджетах. Тобто свої обмеження існують і тут, але, як можливий варіант, цей напрямок, на думку авторів, має право на існування.

Далі. Громади, долучені до спільного фінансування комунального підприємства, будуть розподіляти отримані вигоди, а також витрати та можливі ризики, пов'язані з діяльністю цього підприємства. Важливо відзначити, що матеріальні вигоди буде мати КП та певною мірою громада-власник КП (оскільки може зростати спроможність КП). Тобто, рисою цієї форми співробітництва є те, що громади, які беруть участь у фінансуванні чи утриманні комунального підприємства (крім громади, якій належить підприємство чи об'єкт), не матимуть права власності на об'єкт, що фінансується. Вигоди ж інших громад будуть нематеріальними: від надання послуги у «цивілізованому» форматі, покращення санітарної та екологічної ситуації у громаді і т.ін.

Так само і з ризиками. Ризики, пов'язані із діяльністю КП по наданню послуг, мають покриватися за рахунок цього КП. Однак можуть виникати ризики,

які напряду впливатимуть на усі громади. Наприклад, ризик неможливості надання послуги на території певних громад у разі істотних розривів між витратами КП та доходами від тарифу. Причиною може бути низький рівень охоплення населення договорами та/або оплати по укладеним договорам. Систематичні фінансові втрати КП скоріш за все призведуть до поступового зупинення обслуговування тієї чи іншої території.

Водночас суб'єкти співробітництва, навіть фінансуючи підприємство, не беруть прямої участі в управлінні ним.

Питання про те, чи виступає ця форма співробітництва альтернативою звичайному способу вибору виконавця послуги за конкурсом, на думку авторів, залишається відкритим. З одного боку, у випадку застосування зазначеної форми співробітництва конкурс втрачає сенс. Адже зацікавлений ОМС безальтернативно віддає право надавати послугу абсолютно конкретному комунальному підприємству, що належить абсолютно конкретній громаді. З іншого боку, конкурс пов'язаний із вільною конкуренцією зацікавлених підприємств на ринку послуги. Незалежно від форми власності – комунальна чи приватна. На думку авторів, тут фактично існує конфлікт двох законів, і в подальшому необхідно чіткіше врегулювати це питання.

4. Форма: Утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів

Зміст: Суб'єкти співробітництва утворюють спільне комунальне підприємство установу та організацію, метою яких є створення спільного інфраструктурного об'єкта.

Можливості використання для цілей поводження з ТПВ: На цю форму варто звернути увагу, якщо усі громади – суб'єкти співробітництва бажають не тільки користуватися послугами комунального підприємства чи об'єкта, а й повною мірою брати участь в управлінні ним.

Така форма співробітництва дає можливість створити не тільки спільне комунальне підприємство для надання послуги громадам-партнерам, а й спільний інфраструктурний об'єкт, наприклад, новий полігон побутових відходів.

Характерні риси: Ця форма – одна з основних новацій у законодавстві. До прийняття закону створювати комунальне підприємство можна було лише як унітарну структуру, тобто на праві власності однієї громади. Наразі ситуація змінилася.

Співпрацюючи у форматі створення спільного підприємства, громади отримують усі переваги спільного управління, а також можливість розподіляти доходи. Водночас суб'єкти співробітництва нестимуть солідарну відповідальність за результати діяльності, зокрема й за можливі збитки, покриття дефіциту коштів.

5. Форма: Утворення спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень

Зміст: Суб'єкти співробітництва утворюють спільний орган управління як окремий виконавчий орган однієї з рад – суб'єктів співробітництва або як структурний підрозділ у складі виконавчого органу ради – одного із суб'єктів співробітництва.

Можливості використання для цілей поводження з ТПВ: Варіантом реалізації

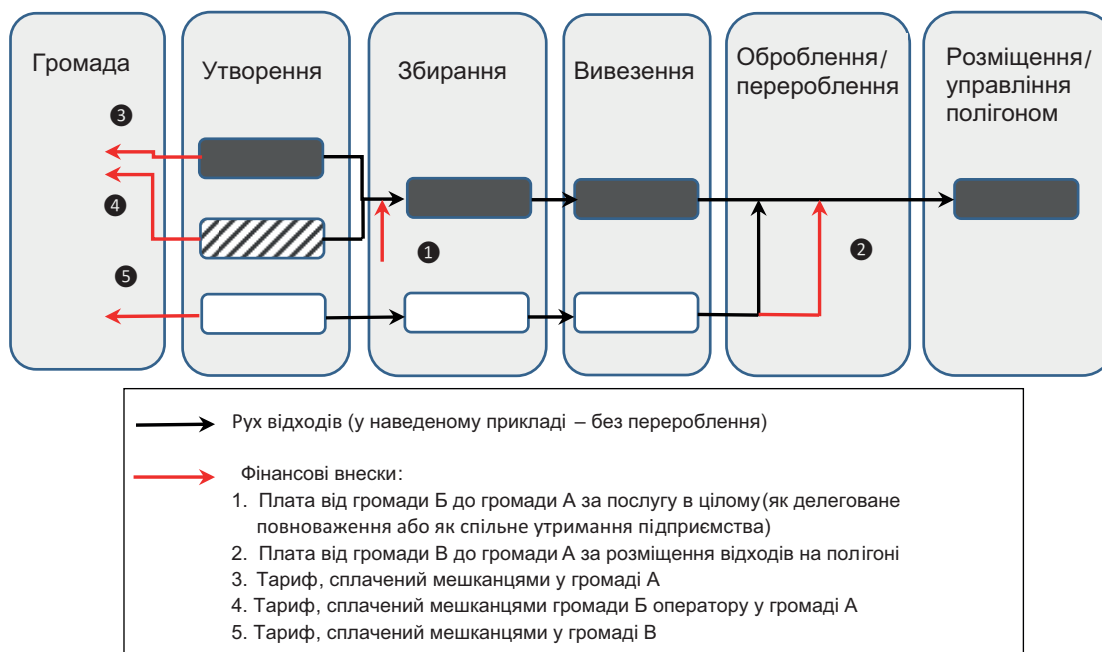

Рис. 6. Приклад міжмуніципальної моделі поводження з ТПВ (рух відходів та рух фінансових потоків)

такої форми може бути створення, наприклад, відділу поводження з ТПВ, спільного для кількох громад.

Характерні риси: Спільний орган може взяти на себе реалізацію відповідних галузевих функцій та повноважень від імені та на користь суб'єктів співробітництва. При цьому цей орган розташовуватиметься на території однієї з громад. Видатки на діяльність цього органу будуть нести усі суб'єкти співробітництва на умовах договору.

«Комбінації» відносин одних громад із іншими у процесі організації навіть спільної системи поводження з ТПВ можуть бути абсолютно різними. Для прикладу продемонструємо схему міжмуніципальної моделі поводження з ТПВ.

Уявімо, що три сусідні громади – А, Б, В – співпрацюють між собою, створивши спільну систему поводження з відходами

(Рис. 6). Елементи системи поводження з ТПВ, що мають місце у кожній із громад, позначено так: А (темний колір), Б (заштриховане), В (світлий колір).

Відносини між громадами-суб'єктами співробітництва у наведеному прикладі побудовано так. Громада Б самостійно не збирає відходи, делегувавши це право громаді А (або спільно фінансуючи комунальне підприємство, що належить громаді А). Тож підприємство громади А здійснює збирання та вивезення відходів як зі своєї території, так і з території громади Б. Полігон розташовано на землях громади А, підприємство цієї громади його ж і утримує. Громада В силами власного підприємства здійснює збирання відходів на своїй території, але вивозить відходи для захоронення на полігон громади А. На схемі зображено рух відходів та рух фінансових потоків.

1.3. Покрокове планування

Для організації процесу планування використано покрокову процедуру².

Планування побудовано так, що результат попереднього етапу є основою для роботи на наступному етапі (Рис. 7).

Результатом планування є створення Стратегічного плану інтегрованого поводження з ТПВ для конкретної території (цільового регіону).

Рис. 7. Покрокова процедура планування інтегрованого поводження з ТПВ (блок-схема)

Як видно зі схеми (Рис. 7), процес планування складається з восьми кроків (сім кроків процедури планування і наскрізний крок «Участь громадян»).

² Використана для планування проекту в Тульчинському цільовому регіоні покрокова процедура є адаптованою авторами цього Посібника версією методики «Strategic Planning Guide for Municipal Solid Waste Management» (Wilson, D. Whiteman, A. Tormin, A. – Version 2: March, 2001. – Електронний ресурс, режим доступу: http://www.worldbank.org/urban/solid_wm/erm/start_up.pdf).